

Herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering betreffende de toepassing van voorlopige hechtenis en wijziging van de artikelen 27 en 77hh van het Wetboek van Strafrecht

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

Algemeen

§ 1. *Voorstellen van de Commissie-Feber.* Het hier besproken wetsontwerp, dat reeds enige tijd geleden is aangekondigd, is gebaseerd op het (eerste) interimrapport van de op 24 november 1964 ingestelde commissie die tot taak heeft een partiële herziening van het Wetboek van Strafvordering voor te bereiden (de commissie-Feber). De tekst van dat interimrapport en van de bijlagen daarvan, is bij deze memorie afgedrukt. Zoals zal kunnen blijken bij vergelijking van de bepalingen welke de Commissie-Feber heeft ontworpen met die van het thans ingediende wetsontwerp, heeft de Regering gemeend de gedane voorstellen goeddeels te moeten volgen. Naar haar oordeel zijn de bevolen wijzigingen in de regeling van de voorlopige hechtenis, die klaarblijkelijk ampel en terdege overwogen zijn, alleszins aanvaardbaar. Gaarne wil de ondergetekende dan ook mede op deze plaats uiting geven aan zijn waardering voor het op dit stuk door de commissie verrichte werk.

In het interimrapport (§§ 3–6) zijn uitvoerige algemene beschouwingen gewijd aan de voorlopige hechtenis. De ondergetekende kan zich met de strekking van die beschouwingen verenigen. Ten einde nodeloze herhaling te vermijden, veroorlooft hij zich dan ook, voor wat een uiteenzetting van de grondgedachten van het ontwerp betreft, in deze memorie te volstaan met een verwijzing naar het bijgevoegde rapport.

De voorstellen van de commissie-Feber ten aanzien van de regeling van de voorlopige hechtenis strekken ertoe: 1°. de gronden voor toepassing in het wetboek nader te preciseren, in aansluiting op de jurisprudentie van de Hoge Raad, en aldus ook de eis van motivering enigermate te verzwaren, 2°. de gevallen waarin voorlopige hechtenis kan worden toegepast iets te beperken, 3°. tot enige verruiming van de mogelijkheid van voorwaardelijke opschorting of schorsing van dit dwangmiddel te komen, 4°. de rechterlijke controle op de voortgezette toepassing te verscherpen door de eis van een, telkens voor maximaal 30 dagen geldend, bevel tot verlenging, anders dan nu, ook te stellen voor het stadium waarin de zaak reeds ter terechtzitting aanhangig is gemaakt – met name in gevallen van schorsing van het onderzoek op de zitting, dan wel hangende een beslissing in hogere aanleg – en 5°. de rechter te verplichten tot aftrek van de na de dag van de uitspraak nog in voorlopige hechtenis door te brengen tijd, met de hiermee samenhangende verplichting om de voorlopige hechtenis te beëindigen wanneer de verdachte, op de dag van de uitspraak of binnen dertig dagen daarna, uit hoofde van de in aftrek gebrachte voorlopige hechtenis reeds zo lange tijd gedetineerd is geweest als overeenkomt met de duur van de hem onvoorwaardelijk opgelegde vrijheidsstraf.

Deze voorstellen zijn ongewijzigd overgenomen. Hierbij zij aangekend, dat de commissie geen concreet voorstel heeft gedaan omtrent de in het bestaande tweede lid van artikel 64 gegeven opsomming van strafbare feiten waarop geen gevangenisstraf van vier jaar of meer is gesteld, maar bij verdenking waarvan niettemin voorlopige hechtenis is toegelaten. Voor wat de in het Wetboek van Strafrecht omschreven misdrijven betreft, heeft zij wel vermeld bij welke daarvan de mogelijkheid

van preventieve detentie naar haar oordeel niet kan worden gemist. Ten aanzien van de andere (in bijzondere wetten omschreven) misdrijven is volstaan met een aanbeveling tot kritische bezinning op de noodzaak van behoud van die mogelijkheid.

In artikel 64, laatste lid, van het thans aangeboden ontwerp is de opsomming van misdrijven, omschreven in het Wetboek van Strafrecht, beperkt tot het door de commissie-Feber aangeduide minimum. Van de overige in de geldende bepaling vermelde misdrijven zijn voorts twee geschrapt, t.w. die van artikel 3 van de Wet op de weerkorpsen (het tot stand brengen van, dan wel deelnemen of steun verlenen aan, een niet door de bevoegde minister toegelaten, in de wet als „weerkorps” aangeduide formatie, b.v. een particuliere nachtveiligheidsdienst), en van artikel 85, eerste lid, van de Wet op de noodwachten (niet voldoen aan een oproeping tot dienstverrichting bij een noodwacht of noodwachtstaf). De overtredingen omschreven in de artikelen 432 en 433 W.v.S. (bedelarij, landloperij en souteneurschap) zijn voorlopig in de opsomming gehandhaafd. Het ligt in de bedoeling daarop terug te komen in het aangekondigde afzonderlijke wetsontwerp betreffende o.a. de afschaffing van de bijkomende straf van plaatsing in een rijkswerkinrichting.

Om eventueel misverstand te voorkomen, zij er – ten aanzien van de door de commissie voorgestelde wettelijke gronden voor toepassing van voorlopige hechtenis – op gewezen, dat de in § 4 van het interimrapport gebruikte uitdrukking „gevaar . . . voor collusie” (blz. 5, linkerkolom, derde volle alinea, van bijlage A van de memorie van toelichting) een verkorte weergave is van hetgeen in het ontwerp-artikel 64, tweede lid, Sv. nauwkeurig is omschreven als: „het gevaar dat, zo het bevel” (tot bewaring) „achterwege zou blijven, het aan de dag brengen van de waarheid zou worden bemoeilijkt”. Hieronder is begrepen het geval waarin een verdachte geheel alleen – dus zonder „samenspel” (collusie) met anderen – het onderzoek dreigt te belemmeren.

§ 2. *Aanvullende voorstellen.* Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om gevolg te geven aan een voorstel van een commissie die geadviseerd heeft over de regeling van de rechtspositie van gedetineerden (de commissie-G. E. Mulder). Zij heeft namelijk aanbevolen in *artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht* mede de mogelijkheid te openen van aftrek van de in verzekering doorgebrachte tijd. (Op grond van het bestaande artikel kan de rechter alleen de duur van de voorlopige hechtenis geheel of ten dele in mindering brengen op de door hem opgelegde straf.) Nu overeenkomstig het ontwerp van de commissie-Faber toch een wijziging van artikel 27 W.v.S. wordt voorgesteld, lijkt het aangewezen daarin meteen ook de, door de Regering gaarne gevolgde, aanbeveling van de commissie-Mulder ten aanzien van dat artikel te verwerken. De overige voorstellen van de laatstgenoemde commissie, welke nog in beraad zijn, houden geen onmiddellijk verband met de materie die in het thans ingediende wetsontwerp is geregeld.

Het ontwerp bevat voorts nog een drietal artikelen die niet door de commissie-Faber zijn voorgesteld. Vooreerst betreft het hier het ontworpen nieuwe *artikel 75 van het Wetboek van*

Strafvordering. Daarin is een voorziening getroffen voor de rechterlijke bevoegdheid tot het verlengen of opheffen van de voorlopige hechtenis in gevallen waarin de zaak, na beroep in cassatie, door de Hoge Raad naar een andere rechter is verwezen.

Verder zijn aan het ontwerp de artikelen III en IV toegevoegd. Het eerste van die beide artikelen bevat een overgangsbepaling. Bij het ontbreken daarvan zou, na het tijdstip van het in werking treden van de nieuwe regeling, een tevoren reeds gegeven bevel tot voorlopige hechtenis in sommige gevallen niet verder ten uitvoer kunnen worden gelegd. Artikel IV stelt, om praktische redenen, het tijdstip van invoering op de aanvang van een kalendermaand.

Hieronder, in de aantekeningen bij de afzonderlijke artikelen, wordt nog teruggekomen op deze, aan het wetsontwerp van de commissie-Feber toegevoegde bepalingen.

§ 3. *Andere dan legislatieve maatregelen.* Terecht heeft de commissie-Feber in § 3 van haar interimrapport opgemerkt, dat de gronden waarop, en de gevallen waarin, voorlopige hechtenis kan worden toegepast, in het Wetboek van Strafvordering reeds nauw zijn begrensd, zodat de desbetreffende bepalingen niet vatbaar zijn voor wijzigingen van groot materieel belang. De wetgever kan wel een bijdrage leveren tot de gewenste beperking in frekwentie en duur van dit dwangmiddel – hiertoe strekt dan ook het ingediende wetsontwerp – maar voor het overige gaat het vooral om het beleid bij de toepassing van de wet. Met name voor wat een beperking van de (gemiddelde) duur betreft, kunnen voorts enkele administratieve en organisatorische voorzieningen, als door de commissie aanbevolen, een nuttig effect hebben. De ondergetekende is dan ook doende te bevorderen, dat die voorzieningen – voor zover deze niet reeds tot stand zijn gebracht – alsnog zo veel mogelijk worden getroffen.

Voor wat het beleid bij de toepassing van de wet betreft, moge hier worden herinnerd aan het onlangs gegeven antwoord op vragen van het lid van de Tweede Kamer, mevrouw Singer-Dekker (*Aanhangsel Handelingen* II, 1967/68, blz. 1873). Zoals daarin is medegedeeld, stelt de ondergetekende zich voor, met de procureurs-generaal bij de gerechtshoven in nader overleg te treden omtrent de mogelijkheid van praktische aanwijzingen, gericht op de maximaal bereikbare eenheid van beleid van het openbaar ministerie in de onderscheiden arrondissementen op het stuk van de voorlopige hechtenis. Uiteraard worden aanwijzingen in de geest van het interimrapport van de commissie-Feber beoogd.

Ter voorbereiding van dat nadere overleg heeft het Wetenschappelijk Voorlichtings- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie een omvangrijk dossieronderzoek verricht. De resultaten van dit onderzoek – die inmiddels, met het oog op het te plegen nadere overleg, ter kennis zijn gebracht van de procureurs-generaal – zullen in het „Documentatieblad” van dit ministerie worden gepubliceerd. Verder is een aantal statistische gegevens verzameld, als aanvulling op het door de commissie-Feber bij haar rapport gevoegde cijfermateriaal.

De ondergetekende meent goede grond te hebben voor het vertrouwen dat, in het licht van de in dat rapport gehouden beschouwingen en met gebruik van de uitkomsten van het verrichte onderzoek, een vruchtbare gedachtenwisseling met de procureurs-generaal zal kunnen plaats hebben, waarvan de resultaten in de praktijk ook duidelijk merkbaar zullen zijn.

§ 4. *Toevoeging van een raadsman.* Aan het slot van het algemene gedeelte van haar interimrapport (§ 7) heeft de commissie-Feber enkele voorstellen gedaan ten aanzien van de toevoeging van een raadsman. Zij heeft een regeling aanbevolen op grond waarvan een in verzekering gestelde verdachte zich tot de rechter-commissaris zou kunnen wenden met het verzoek hem een raadsman toe te voegen. (Krachtens de geldende bepalingen kan een dergelijk verzoek alleen tot de raad voor rechtsbijstand worden gericht.) De rechter-commissaris zou dan verplicht zijn een raadsman toe te voegen, maar deze toevoe-

ging zou vervallen wanneer de verzekering niet door voorlopige hechtenis wordt gevolgd. Verder heeft de commissie voorgesteld de taak van een raadsman toe te voegen aan een in voorlopige hechtenis genomen verdachte in het algemeen ook aan de rechter-commissaris, en niet – zoals thans – aan de voorzitter van de rechtbank, op te dragen.

Deze voorstellen van de commissie zijn echter niet geheel uitgewerkt. Zo heeft zij zich niet uitgelaten over de kwestie van het eventueel aan de raadsman toe te kennen honorarium in gevallen waarin, wegens het achterwege blijven van voorlopige hechtenis, diens taak reeds na één of enkele dagen zou eindigen. Die gevallen zouden, volgens de verwachtingen te baseren op het beschikbare cijfermateriaal omtrent de verhouding tussen de frekwentie van de inverzekeringstelling en die van de voorlopige hechtenis, ongeveer de helft uitmaken van het totale aantal toevoegingen aan verdachten die in verzekering zijn gesteld.

Ook afgezien hiervan roepen de voorstellen van de commissie-Feber betreffende de toevoeging van een raadsman enkele vragen op. Of een bespoediging van enig belang zou kunnen worden bereikt door de bevoegdheid tot toevoeging in het algemeen over te dragen van de voorzitter van de rechtbank aan de rechter-commissaris, staat geenszins vast. Klachten over traagheid bij het toevoegen van raadslieden onder de geldende regeling zijn de ondergetekende niet bekend. Het is hem gebleken dat de meeste, zo niet alle, presidenten er prijs op stellen de toevoeging in eigen hand te houden. Hierbij zij opgemerkt dat, voor zover nodig of wenselijk, thans ook een vice-president of waarnemend president voor de toevoeging kan zorg dragen.

Verder rijst de vraag wat precies de taak zou kunnen zijn van een toegevoegde raadsman die alleen in de zeer korte periode van de verzekering optreedt. Het Wetboek van Strafvordering bevat wel een gedetailleerde regeling van de bevoegdheden van de raadsman tijdens het gerechtelijk vooronderzoek en het onderzoek op de terechtzitting, maar – behoudens de algemene bepalingen van de artikelen 50 en 51 – niet voor het stadium van het opsporingsonderzoek, en de inverzekeringstelling pleegt juist in dat stadium te worden toegepast. Blijkbaar heeft de commissie-Feber vooral gedacht aan de mogelijkheid, dat de raadsman van een in verzekering gestelde verdachte aanwezig is bij het door de rechter-commissaris af te nemen verhoor in verband met een vordering tot bewaring. Om een reëel gebruik van die mogelijkheid te kunnen maken, zou de raadsman echter eerst kennis van de stukken moeten nemen, zulks terwijl voor dit stadium een algemene bevoegdheid tot kennisneming niet in het wetboek is voorzien (vgl. de artikelen 31–34 jo artikel 51), en de feitelijke gelegenheid daartoe veelal wellicht ook zal ontbreken, gezien de uiterst korte tijd die beschikbaar kan zijn.

Wat hiervan overigens ook zij, het zal na het vorenstaande duidelijk zijn, dat over de voorstellen van de commissie-Feber tot wijziging van de bepalingen betreffende het toevoegen van een raadsman nader beraad nodig is. De ondergetekende kan hierbij mededelen, dat hij heeft besloten zich over de te dezen gedane aanbevelingen te doen adviseren door een commissie die o.m. de hierboven aangestipte kwestie van de honorering zal bezien, en wel in samenhang met een aantal andere vragen op het gebied van de rechtsbijstand aan onvermogenen. Hij heeft evenwel gemeend de resultaten van het nadere beraad omtrent het hierbedoelde onderdeel van de voorstellen van de commissie-Feber niet te moeten afwachten, alvorens gevolg te geven aan haar overige voorstellen, die de kern en de hoofdinhoud van het interimrapport vormen. Een afzonderlijke behandeling levert geen enkel technisch bezwaar op, en hiermede kan een bespoediging worden bereikt bij het tot stand brengen van de gewenste vernieuwingen in de regeling van de voorlopige hechtenis.

De artikelen

Artikel I

Artikel 64 Sv. De inhoud van dit artikel is besproken in § 4 van het interimrapport van de commissie-Feber en voorts in het laatste deel van § 1 van deze memorie. Hier kan dan ook worden volstaan met enkele aanvullende opmerkingen omtrent het voorgestelde eerste lid.

De vraag kan rijzen wat is te verstaan onder „een misdrijf van zo ernstige aard, dat het belang van de rechtsorde de bewaring bepaaldelijk vordert”. Blijkens de door haar gegeven toelichting heeft de commissie-Feber met name gedacht aan misdrijven waarop een maximum van tien jaar gevangenisstraf of meer is gesteld. Zij heeft er echter van afgezien dat maximum in de tekst van de ontworpen bepaling te vermelden, „omdat het niet aankomt op de ernst van het misdrijf in abstracto, maar op die van het in concreto begane feit. Met de door haar ten slotte gekozen formulering heeft de commissie beoogd te voorkomen, dat de enkele, zij het ook ernstige, verdenking van een misdrijf waarop een maximumstraf in de orde van zwaarte is gesteld, reeds tot toepassing van voorlopige hechtenis zou kunnen leiden, ook als in het concrete geval geen langdurige vrijheidsstraf is te verwachten”.

Nu in de bepaling geen verband is gelegd met het wettelijke strafmaximum, behoeft de rechter zich bij de toepassing ook niet te beperken tot gevallen waarin de verdenking een misdrijf betreft waarop een maximum in de hierboven aangegeven orde van zwaarte is gesteld. Wel zal de toepassing zijn uitgesloten wanneer geen langdurige vrijheidsstraf, of verpleging als psychopaat, is te verwachten. Gegeven de tegenwoordige praktijk van de straftoemeting, waarin vrijheidsstraffen van meer dan een jaar tot de uitzonderingen behoren, zal het eerste lid van het ontwerp-artikel 64 dan ook in verreweg de meeste rechtbankzaken niet voor toepassing in aanmerking kunnen komen. Gaat het b.v. om een misdrijf als diefstal, verduistering of oplichting, dan zal in beginsel niet aan toepassing van het eerste lid kunnen worden gedacht. Alleen in buitengewoon ernstige gevallen, b.v. wanneer de dader zich een geheel vermogen heeft toegeëigend – of, meer algemeen, wanneer het volstrekt onbegrijpelijk zou zijn, dat de verdachte op vrije voeten blijft in afwachting van de berechting – zal er sprake kunnen zijn van een op het eerste lid gegrond bevel tot voorlopige hechtenis.

Artikel 65 Sv. In verband met de algemene bepaling van het eerste lid van het voorgestelde nieuwe artikel 68 heeft in het tweede lid van het ontwerp-artikel 65 – anders dan in het bestaande artikel 65 – niet te worden verwezen naar artikel 64. Krachtens het ontwerp-artikel 68, eerste lid, geldt nl. voor alle bevelen tot voorlopige hechtenis, dat zij alleen kunnen worden gegeven in de gevallen en op de gronden die in artikel 64 zijn vermeld.

In het tweede lid van het bestaande artikel 65 komt verder een indirecte verwijzing naar artikel 24 voor (nl. via het van toepassing verklaren van artikel 63, laatste lid). De indirecte verwijzing is in het ontwerp-artikel 65, derde lid, vervangen door een rechtstreekse verwijzing naar artikel 24. Voorts is een verwijzing naar artikel 63, laatste lid, vermeden door de uitdrukkelijke bepaling, in het derde lid, dat de verdachte bevoegd is zich bij het daarin voorgeschreven verhoor te doen bijstaan door een raadsman.

Het tegenwoordige derde lid van artikel 65 (betreffende gevallen waarin de verdachte zich onttrekt aan de tenuitvoerlegging van een bevel tot voorlopige hechtenis) is niet overgenomen, omdat het ontwerp voor die gevallen een meer algemene regeling geeft (artikel 68, tweede lid).

Voor het overige houden de in artikel 65 voorgestelde veranderingen onmiddellijk verband met hetgeen aan het slot van § 4 en in § 6 van het interimrapport van de commissie-Feber is gesteld.

Artikel 66 Sv. Ook hierin kan de tegenwoordige verwijzing naar artikel 64 worden gemist, wanneer een bepaling overeenkomstig het ontworpen artikel 68, eerste lid, in het wetboek wordt opgenomen. Voor het overige wordt slechts een kleine redactionele wijziging aan het slot van het artikel voorgesteld. In afwijking van de tekst die de commissie-Feber heeft voorgesteld, is in het eerste lid de – ook in de geldende bepaling voorkomende – term „bewaring” gekozen, die hier beter op zijn plaats is dan „voorlopige hechtenis”.

Artikel 67 Sv. De in artikel 67 voorgestelde materiële veranderingen vloeien uit het gestelde in § 5 van het interimrapport van de commissie-Feber voort. Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om de inhoud samen te voegen met die van artikel 68. Daardoor komt een plaats vrij voor een nieuw artikel, waarin de twee hierboven (in de aantekeningen bij de artikelen 65 en 66) reeds vermelde bepalingen van meer algemene aard zijn ondergebracht. Die bepalingen maken de thans in artikel 67 voorkomende verwijzingen naar de artikelen 64 en 65 overbodig.

Artikel 68 Sv. Het bepaalde in dit ontwerp-artikel, dat hierboven reeds enkele malen ter sprake kwam, is thans in het wetboek minder overzichtelijk verspreid over enige bepalingen. (Vgl. de bestaande artikelen 65, tweede en derde lid, 66, eerste lid, en 67, vierde lid.)

Artikel 69 Sv. In het eerste lid is rekening gehouden met het voorstel om de bevoegdheid tot het in vrijheid stellen van een verdachte die zich in bewaring bevindt, mede toe te kennen aan de rechter-commissaris. (Vgl. het ontwerp-artikel 65, vierde lid.) De woorden „met het gerechtelijk vooronderzoek belast”, die in het bestaande eerste lid volgen op „rechter-commissaris”, zijn ter bekorting van de tekst weggelaten. Het spreekt immers wel vanzelf, dat een voordracht tot het beëindigen van de voorlopige hechtenis, nadat een bevel tot gevangenhouding of gevangenneming is gegeven, alleen dan van de rechter-commissaris zal uitgaan, wanneer zijn bevindingen bij het gerechtelijk vooronderzoek hem aanleiding tot die voordracht geven.

In het tweede lid wordt geen wijziging voorgesteld. Het derde lid is in overeenstemming met hetgeen in § 6 van het commissoriale rapport is opgemerkt omtrent de gewenste mogelijkheid tot voorlopige invrijheidstelling van een verdachte wiens gevangenhouding of gevangenneming is bevolen.

Artikel 71 Sv. Krachtens het geldende artikel ontbreekt de mogelijkheid van appel bij het gerechtshof – tegen een beschikking van de rechtbank, houdende een bevel tot gevangenneming of gevangenhouding – voor de verdachte wiens voorlopige hechtenis is gebaseerd op het vermoeden dat hij zich aan een als *overtreding* gekwalificeerd strafbaar feit (t.w. een der overtredingen, omschreven in de artikelen 432 en 433 W.v.S.) heeft schuldig gemaakt. Deze beperking is wel begrijpelijk, omdat in feitelijke aanleg alleen de rechtbank kennis neemt van de overtredingen die tot het toepassen van voorlopige hechtenis aanleiding kunnen geven; hoger beroep tegen de einduitspraak is daarbij dus eveneens uitgesloten. Niettemin zou de ondergetekende, in overeenstemming met de commissie-Feber, willen voorstellen de hierbedoelde beperking te doen vervallen. Dat tegen de einduitspraak noch door het openbaar ministerie noch door de verdachte in appel kan worden gegaan, behoeft nog niet tot dwingende consequentie te hebben, dat evenmin hoger beroep tegen een beschikking betreffende het toepassen van voorlopige hechtenis mogelijk is¹⁾. Bij verdeningen wegens strafbare feiten die de wetgever slechts als overtredingen heeft aangemerkt, lijkt het integendeel juist aangewezen, dat de toepassing van voorlopige hechtenis aan het oordeel van een hogere feitelijke rechter kan worden onderworpen. De voorgestelde wijziging van artikel 71 strekt dan ook tot schrapping, zowel in het eerste als in het tweede lid, van de woorden „van misdrijf” (vóór „verdachte”).

Het hier besproken punt zal overigens zijn betekenis verliezen wanneer – conform het te dien aanzien door de Regering aangekondigde wetsvoorstel – de bijkomende straf van plaatsing in een rijkswerkinrichting wordt afgeschaft en het in artikel 432, onder 3°, W.v.S. omschreven strafbare feit tot misdrijf wordt bestempeld. In dat geval zal t.a.v. de resterende overtredingen, omschreven in de artikelen 432 en 433 W.v.S., voor zover die artikelen niet worden ingetrokken, immers zeker geen voldoende grond voor handhaving van de mogelijkheid van voorlopige hechtenis meer bestaan.

¹⁾ Ingevolge artikel 446, eerste lid, tweede volzin, kan de officier van justitie niet in hoger beroep komen van een beschikking waarbij een vordering tot het toepassen van voorlopige hechtenis, ter zake van een overtreding als hier bedoeld, is afgewezen.

Artikel 72 Sv. Gezien het slot van § 6 van het interim-rapport van de commissie-Feber, zullen de bepalingen van het ontworpen nieuwe artikel 72 wel in hoofdzaak voor zichzelf spreken.

De inhoud van de eerste twee leden komt overeen met die van het bestaande artikel, voor zover het daarin gaat om beschikkingen waarbij de rechter zich onbevoegd verklaart van het te laste gelegde feit kennis te nemen, of waarbij de verdachte buiten vervolging wordt gesteld.

Ten aanzien van einduitspraken is, in het derde lid, de verplichting tot het onmiddellijk opheffen van de voorlopige hechtenis – die thans alleen bestaat wanneer noch een vrijheidsstraf wordt opgelegd, noch een maatregel die vrijheidsneming medebrengt of kan medebrengen¹⁾ – tevens uitgestrekt tot gevallen waarin wordt volstaan met oplegging van een vrijheidsstraf van niet langere duur dan die van de reeds ondergane preventieve detentie. De geldende – via verwijzing naar artikel 17, tweede lid, gemaakte – uitzondering voor einduitspraken waarbij de vervolging wordt geschorst (vgl. de artikelen 14–16 Sv.) is in de ontworpen tekst gehandhaafd.

Het vierde lid, dat voorziet in de hierboven reeds uitgesproken opheffing „op termijn”, herinnert daarbij, om eventueel misverstand op dit punt uit te sluiten, aan de mogelijkheid dat de voorlopige hechtenis na de einduitspraak alsnog eerder wordt opgeheven, met toepassing van artikel 69 Sv. In het vijfde lid is door verwijzing naar de artikelen 27 en 77hh W.v.S. tot uitdrukking gebracht, dat het bij de toepassing van het derde en vierde lid alleen aankomt op (het gedeelte van de) voorlopige hechtenis waarvan de rechter aftrek heeft bevolen.

Overwogen is in het ontwerp-artikel 72 te bepalen, dat de voorlopige hechtenis, in de gevallen voorzien in het derde en vierde lid, *van rechtswege* wordt opgeheven op het tijdstip van de einduitspraak, resp. op dat waarop de duur gelijk wordt aan die van de opgelegde straf. Hiervan is echter afgezien, omdat aldus zonder noodzaak zou worden afgeweken van het bestaande systeem, waarin steeds een *bevel* is vereist voor het „tussentijds” beëindigen van de preventieve detentie. Overigens is, ook in een stelsel van opheffing van rechtswege, toch een last van het openbaar ministerie nodig, daar men het bezwaarlijk aan de directie van het huis van bewaring kan overlaten om zelfstandig na te gaan of – en zo ja, op welk tijdstip – de voorlopige hechtenis eindigt vóór het verstrijken van de termijn waarvoor zij laatstelijk is bevolen. (Vgl. artikel 552 Sv.)

Artikel 73 Sv. Dit artikel is in het ontwerp aangepast aan de voorgestelde wijziging van artikel 72.

Artikel 75 Sv. Volgens de voorstellen van de commissie-Feber, waarin geen wijziging van dit artikel is voorzien, zou in geval van verwijzing van de zaak, door de Hoge Raad naar een andere rechter, de bevoegdheid tot het opheffen of verlengen van een op het tijdstip van de verwijzing geldig bevel tot voorlopige hechtenis onmiddellijk overgaan op die andere rechter. Dit zou in de praktijk tot moeilijkheden kunnen leiden, met name wanneer op dat tijdstip een verzoek tot opheffing, dan wel een vordering tot verlenging, aanhangig is bij de rechter die laatstelijk over de (voortzetting van de) voorlopige hechtenis heeft beslist²⁾. Het zal in het algemeen aan die rechter niet onmiddellijk bekend zijn, dat de zaak door de Hoge Raad naar een andere rechter is verwezen.

Ten einde deze praktische moeilijkheid te ondervangen wordt voorgesteld aan de rechter wiens bevel op het tijdstip

1) De woorden „of kan medebrengen”, die ook in het ontwerp-artikel volgen op „medebrengt”, zijn op het eerste gezicht misschien niet geheel duidelijk. Zij zijn opgenomen omdat met name de in artikel 37, derde lid, W.v.S. voorziene maatregel niet per se tot vrijheidsbeneming behoeft te leiden. De ter beschikking van de regering gestelde kan namelijk in een gezin worden geplaatst. (Vgl. artikel 37c W.v.S.)

2) Hangende de beslissing op een beroep in cassatie blijft, krachtens artikel 75 (zowel in de bestaande als in de voorgestelde vorm van dat artikel), de rechter tegen wiens einduitspraak dat beroep is gericht, tot opheffing en verlenging van de voorlopige hechtenis bevoegd.

van de verwijzing van kracht is, de bevoegdheid toe te kennen om, gedurende zes dagen daarna, bij uitsluiting over de verlenging of opheffing te beslissen. Na afloop van die termijn van zes dagen gaat de bevoegdheid, ingevolge het eerste lid, over op de rechter naar wie de zaak is verwezen.

Artikel 78 Sv. De hierin voorgestelde verandering, die is besproken in § 4 van het interimrapport van de commissie-Feber, strekt tot aanpassing van de tekst aan die van het ontwerp-artikel 64.

Artikelen 80, 86 en 87 Sv. Voor de in deze artikelen voorgestelde wijzigingen zij verwezen naar hetgeen in § 6 van het commissioriale rapport omtrent de schorsing van voorlopige hechtenis is opgemerkt. De uitwerking die aan de daar gedane aanbevelingen is gegeven, zal, naar de ondergetekende vertrouwt, geen toelichting behoeven.

Artikel 164 Sv. Mede in verband met de bestaande en voorgestelde bevoegdheden van de rechter-commissaris ten aanzien van de voorlopige hechtenis acht de ondergetekende het in overeenstemming met de commissie-Feber, wenselijk ook zonder daartoe strekkende vordering van het openbaar ministerie zal kunnen worden overgegaan tot het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek in zaken waarin de verdachte preventief gedetineerd is. Zonder een zodanig onderzoek is de rechter-commissaris niet in staat de zaak te blijven volgen nadat hij de bewaring van de verdachte heeft bevolen of verlengd; hij kan dan dus ook niet beoordelen of verdere voortzetting van de voorlopige hechtenis gerechtvaardigd is. Hierbij valt op te merken, dat het openbaar ministerie niet in alle arrondissementen de gedragslijn volgt om, met de bewaring, ook steeds een gerechtelijk vooronderzoek te vorderen.

Overwogen is in het ontwerp te bepalen, dat bij het doen van een vordering tot bewaring tevens een gerechtelijk vooronderzoek moet worden gevorderd. Van deze gedachte is teruggekomen na het in § 1 van het interimrapport van de commissie-Feber vermelde overleg met een aantal magistraten buiten de kring van die commissie. Van doorslaggevend gewicht wordt tenslotte geacht het tegen een dergelijke bepaling aan te voeren bezwaar, dat de zaak in sommige gevallen – namelijk die waarin de rechter-commissaris geen aanleiding zou vinden om daden van instructie te verrichten – nodeloos zou worden opgehouden door de formaliteiten die met een gerechtelijk vooronderzoek zijn gemoeid.

Volstaan is daarom met de voorgestelde toevoeging van een viertal leden aan artikel 114, waarin is voorzien in een bevoegdheid van de rechter-commissaris om – hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de verdachte – een, niet door het openbaar ministerie gevorderd, gerechtelijk vooronderzoek in te stellen. De omschrijving van het feit terzake waarvan het onderzoek plaats heeft, zal de rechter-commissaris kunnen ontfenen aan de vordering tot bewaring. Daar hij geen vervolgend ambtenaar is, kan het niet op zijn weg liggen het onderzoek op eigen initiatief uit te strekken tot andere feiten dan die waarvoor de verdachte preventief gedetineerd is. Dit is in de ontworpen bepaling van het tweede lid dan ook tot uitdrukking gebracht (vgl. de laatste zinsnede van de eerste volzin). Voor het overige is zo nauw mogelijk aangesloten bij hetgeen in de artikelen 181–183 is bepaald omtrent het geval van instelling van een gerechtelijk vooronderzoek op vordering van het openbaar ministerie.

Artikel 207 Sv. De hierin voorziene wijziging is van zuiver technische aard; zij vloeit uit het voorstel ten aanzien van artikel 184 voort.

Artikel II

Voor de toelichting op de hierin voorgestelde wijziging van de artikelen 27 en 77hh van het Wetboek van Strafrecht zij verwezen naar blz. 8 van het interimrapport van de commissie-Feber en naar hetgeen, ter aanvulling daarop is opgemerkt in § 2 van deze memorie.

Artikel III

De voorgestelde overgangsbepaling kwam reeds ter sprake in § 2 van deze memorie. Om technische redenen is hierin de werking van het voorgestelde nieuwe artikel 67, tweede en derde lid, Sv. uitgesloten in zaken die, vóór de dag waarop de nieuwe bepalingen in werking treden, reeds ter terechtzitting aanhangig zijn gemaakt. Bij gebreke van een dergelijke overgangsbepaling zou er op die dag geen wettelijke titel voor vrijheidsbeneming meer zijn wanneer de verdachte dan reeds gedurende meer dan dertig dagen na de einduitspraak, c.q. na de schorsing van het onderzoek op de terechtzitting, in voorlopige hechtenis heeft doorgebracht. Anders dan volgens de geldende regeling zullen immers, krachtens het voorgestelde

nieuwe artikel 67 van het Wetboek van Strafvordering, bevelen tot voorlopige hechtenis, gegeven op de terechtzitting of binnen een maand voor de aanvang daarvan, niet voor onbepaalde tijd van kracht blijven.

Artikel IV

Om de praktijk van de strafrechtspleging niet min of meer met de nieuwe regeling te „overvallen”, wordt voorgesteld haar in werking te doen treden met ingang van de tweede kalendermaand na de dag van afkondiging.

De Minister van Justitie,
C. H. F. POLAK.